

KENTSEL DONATI ELEMANLARININ KENT ESTETİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: KAHRAMANMARAŞ KENTİ ÖRNEĞİ

Esra BAYAZIT¹, Şule KISAKÜREK^{*2}

¹Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Mimarlık Fakültesi, Çukurova Üniversitesi, Adana

²Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Orman Fakültesi, Kahramanmaraş Sutcu Imam Üniversitesi, Kahramanmaraş

*Sorumlu yazar: skazanci@ksu.edu.tr

Esra BAYAZIT: <https://orcid.org/0000-0001-8390-0212>

Şule KISAKÜREK: <https://orcid.org/0000-0002-5005-8476>

Please cite this article as: Bayazıt, E. & Kısakürek, Ş. (2020) Kentsel donatı elemanlarının kent estetiği açısından değerlendirilmesi: Kahramanmaraş kenti örneği. *Turkish Journal of Forest Science*, 4(1), 40-59.

ESER BİLGİSİ / ARTICLE INFO

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş 9 Mart 2020 / Received 9 March 2020

Düzeltilmelerin gelişi 20 Mart 2020 / Received in revised form 20 March 2020

Kabul 23 Mart 2020 / Accepted 23 March 2020

Yayımlanma 30 Nisan 2020 / Published online 30 April 2020

ÖZET Gelişen teknoloji ile değişen yaşam koşulları ve hızlı kentleşme, kentler arası etkileşimi artırarak birbirine benzer kentler oluşturmaktadır. Bu durum, kimliksiz ve estetikten yoksun kentler oluşmasına neden olmaktadır. Kent dokusunu, kent estetiğini ve kimliğini belirleyen, önemli kentsel elemanlardan biri kentsel donatı elemanlarıdır. Bu çalışmada Kahramanmaraş kenti Trabzon ve Hükümet caddelerinde yer alan kentsel donatı elemanlarının kent estetiği açısından, Peyzaj Mimarlığı bakış açısıyla değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırma alanında bulunan kentsel donatı elemanları estetik ilkeler; uyum, algılanabilirlik, işlevsellik, bakım, bütünlük ve özgün olma ölçütleri açısından değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda kentsel donatıların bütüncül ve özgün tasarımlar olmadığı, oturma birimi ve sanatsal obje gibi bazı donatıların konumlarının işlevsel olmadığı belirlenmiştir. Araştırma alanında kentsel donatı elemanlarının kent estetiğini olumlu etkilemesi için öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: İşlevsellik, Özgün olma, Bakım, Bütünlük, Kentsel Donatı

THE URBAN EQUIPMENT EVALUATION IN TERMS OF URBAN AESTHETICS: CASE OF KAHRAMANMARAŞ

ABSTRACT: With the developing technology changing living conditions and rapid urbanization have formed similar cities by increasing inter-city interaction. This situation leads to the formation of cities without identity and aesthetics. One of the important urban assets that determines the urban fabric, urban aesthetics and identity are the urban equipment. From this point of view, it is aimed to evaluate the urban equipment of the city of Kahramanmaraş in Trabzon and Hükümet streets from the perspective of landscape architecture. For this purpose, the urban equipment in the research area have evaluated according to aesthetic principles that compliance, perceptibility, functionality, maintenance

integrity and originality. As a result of the study, it is determined that urban equipment are not all and unique designs, the positions of some equipment such as sitting unit and artistic objects are not functional. In the research area, they have been developed suggestions which will positively affect urban aesthetics of urban equipment.

Keywords: Functionality, Originality, Maintenance, Integrity, Urban Equipment

GİRİŞ

İnsanlar ilk çağlardan itibaren yaşadığı çevreyi düzenleme, geliştirme içgüdüleriyle var olmuşlardır. Mekânlara yaşayış tarzlarını, geleneklerini ve özelliklerini yansıtarak yaşadıkları ortamları şekillendirmiş, canlı ve cansız ortamları oluşturan yapıları ve doğal çevreyi düzenlemiş ve değiştirmişlerdir. Dolayısıyla kentler insanların yaşam koşullarına, ihtiyaçlarına göre değişmiş ve halen de değişmeye devam etmektedir. Teknolojik gelişmeler hızlı kentleşme ile birlikte dış ortamda geçirilen sürenin artması kentsel mekânların daha önemli hale gelmesine neden olmuştur. Bu durum kentsel mekânların rahatlığını, oturma, barınma, korunma, kuşatma, oyun, spor, ulaşım, aydınlatma, iletişim gibi fonksiyonlara sahip kentsel donatıların, kentlerin yaşanabilirliğini artıran, çevre kalitesini yükselterek kentlere kimlik ve estetik kazandıran unsurlar olarak da önem kazanmasını sağlamıştır (Durmuş, 2008).

Kentlere kimlik ve estetik kazandıran kentsel donatı elemanları; zemin kaplamaları, kaldırımlar, merdivenler, rampalar, bordürler, oturma elemanları, aydınlatma elemanları, telefon kulübeleri, çöp kutuları, yönlendirme levhaları, bilgi iletişim panoları, reklâm panoları, su öğeleri, otobüs durakları, bitki kasaları, plastik-sanat elemanları, gölgelendirme elemanları, çocuk oyun elemanları, satış birimleri- parkmetreler, sınırlandırıcılar, ağaç altı ızgaralar ve bitkisel öğelerden oluşmaktadır (Zülfikar, 1998).

Kentsel donatı elemanlarının yanı sıra yapay çevre, mimari, kentin yaşam şekli ve kültürü gibi birçok etken kentlere kimlik kazandırmakta etkilidir. Kent kimliği kavramı, kentlerin benzer özellikleri yerine farklı özelliklerini ifade etmekte, kentlerin özgün ve farklı yönlerini ortaya koymaktadır (Lynch, 1960). Kentlerin özgün yanının ortaya konulmasında kentsel donatı elemanları öne çıkmaktadır. Kentsel donatı elemanlarının standartlaştırılması yerine her mekânın özellik ve işlevlerini dikkate alan özgün tasarımlar yapılması önemlidir (Akyol, 2006).

Kentsel donatı elemanları kentlerin biçimlendirilmesinde kent estetiğinde oldukça etkilidir. Teknolojik gelişmeler, hızlı kentleşme, belediyeçilik anlayışının değişmesi, Peyzaj Mimarlığı çalışmalarının gelişmesi, kentlerin hızlı dönüşümü, kent insanının ihtiyaçlarını çeşitlendirmiş ve artırmıştır. Önceleri estetik kaygıların önemsenmediği durum, yaşam şartları, toplum yapısı ile değişmiş, kentsel donatı elemanları kentlerin plan ve görünümleri üzerinde etkili olmaya başlamıştır. Teknolojik gelişmelerin iletişim olanaklarını artırmasıyla birlikte kentler, birbirine benzer uygulama ve tasarımlara, benzer eylemlere sahne olurken, tasarım ilkeleri göz ardı edilerek yapılan donatı seçimleri bir süre sonra görüntü karmaşasına neden olmaktadır. Kentin fiziksel yapısındaki tüm değişimler birbirine benzeyen, tekdüze, kimliksiz, estetik görünüme sahip olmayan kentler oluşmasına neden olmaktadır (Kır, 2009).

Estetik algı, kişinin kendi yaşamsal öngörülerine göre değişmekle birlikte kültür ortaklığıyla kent kimliğinin bir parçası olan yapay elemanların şekillenmesinde rol oynamaktadır (Özer ve ark., 2010). Kentsel donatıların kimliği yansıtan simgesel özellikleri, malzeme, doku ve renk uyumu, doğal dengeye katkıları, işlevsel uygunlukları, insana huzur ve mutluluk veren özellikleri mekânların kalitesini ve estetik algıyı artırmaktadır (Suher, Ocakçı ve Karabay, 1996, Aksu, 1998; Aksu, 2012; Ghorab, 2015). Estetik algı ve güzelliği, kent bütünü içerisinde elemanlar arasında algılanan uyum ve aralarındaki ilişkinin iyi çözümlenmiş olması etkilemektedir. Kentsel çevre ne kadar fazla düzen ve bütünlük içeriyorsa, estetik değeri de o kadar fazladır (Erdoğan, 2006).

Kentsel donatı elemanlarının kendi aralarında ve kentsel mekânlar ile kurdukları ilişkilerin tasarım ilkelerine göre kurulması önemlidir. Tasarım ilkelerinin dikkate alınması, kentsel donatı elemanlarının, beğenilmesini, işlevsel ve bilinçli kullanımını etkilemektedir (Kuter ve Kaya 2019). Donatı elemanlarının konumu, biçimi ve kendi aralarında kurdukları dil birlikteliği, kentin kullanıcıları ile kent arasında görsel ve fiziksel bağı kuvvetlendirdiği gibi kent kimliğinin oluşmasını sağlamaktadır. Ayrıca kentteki mimari anlatımı güçlendirmektedir. Kentsel donatı elemanlarının her birinin birer tasarım ürünü olarak ele alınması ve tasarım ilkelerinin dikkate alınması ayrıca önemlidir.

Çeşitli malzemelerden üretilen kentsel donatı elemanları kullanıcıya eğlence, hoş, dinamik veya dinlendirici bir atmosfer sağlayarak konfor yaratabilmektedir (Dascalu, 2011). Kentsel donatı elemanlarının fiziksel özellikleri belli standartlara uygun, fonksiyonel olmalı, tasarımları estetik ve özgün olmalı, taşınabilir, bakımı kolay, monte edilebilir ve yedek parçaları bulunabilir olmalı, sağlam ve vandalizme karşı dayanıklı olmalıdır (Başal ve ark., 1993). Kentsel donatı elemanları doğal ve yapay elemanları birleşiminden oluşmalıdır. Doğal malzemeler konfor, güvenlik, tarihsel kimlik duyguları sunabilir, yapay olanlar ise modern yapıya uyum sağlamaya yardımcı olmaktadır (Dascalu, 2011).

Bu çalışma, estetik ilkelere göre düzenlenen kentsel donatı elemanlarının, kentin kimlik ve estetik kazanmasında etkili olması, aynı zamanda Kahramanmaraş'ta kent kimliği ve kent donatıları üzerine yapılan çalışmaların sınırlı olmasından hareketle gerçekleştirilmiştir. Çalışmada hızlı kentleşme ve sanayileşme süreci içerisinde olan Kahramanmaraş kentinin Trabzon ve Hükümet Caddeleri örneğinde kent estetiği açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışma kapsamında kentsel donatılardan aydınlatma elemanları, otobüs durakları, çeşmeler, telefon kulüpleri, satış birimleri, alt yapı tesisleri bakım kapakları, bilgi iletişim ve reklam panoları, zemin kaplamaları, sınırlandırma elemanları, oturma elemanları, bitki kasaları, çöp kutuları, ağaç altı ızgara ve koruyucular, sanatsal objeler ve doğal örtü elemanları değerlendirilmiştir. Kahramanmaraş kentinin birçok kültüre ev sahipliği yapması nedeni ile kültürel zenginliği ve çeşitliliği, kentleşme ve sanayileşme sürecinde estetik ve kimlik olgusunda meydana gelen çevresel bozulmalar, bu seçimde etken olmuştur.

MATERYAL VE YÖNTEM

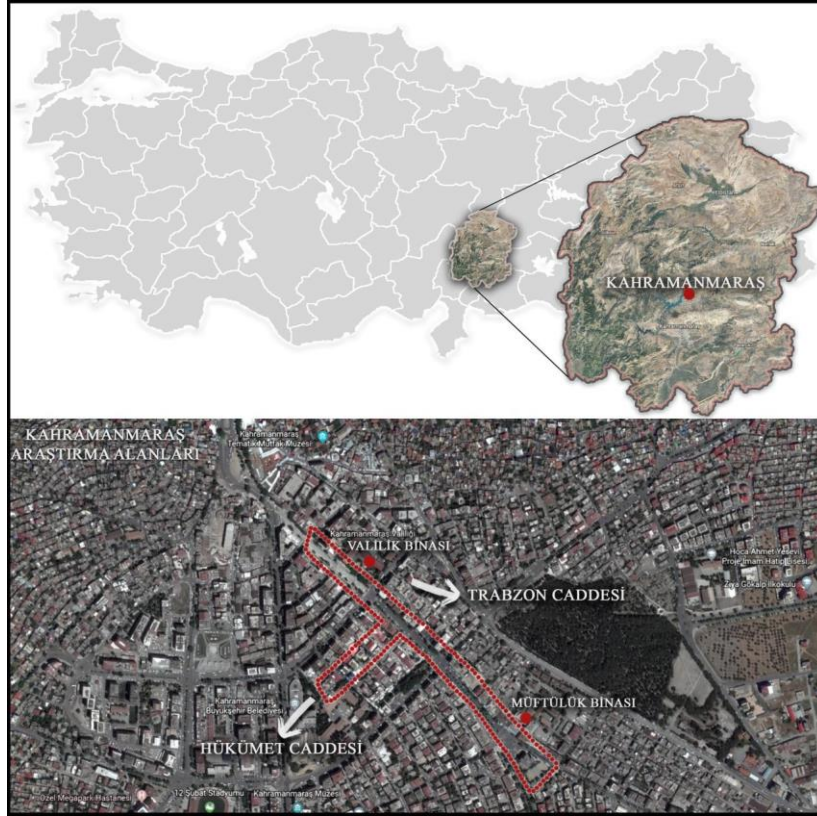
Materyal

Çalışmanın ana materyalini Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ilçesinde yer alan Trabzon ve Hükümet Caddelerinde bulunan kentsel donatı elemanları oluşturmaktadır. Araştırma 1500 m

uzunluk ve 30 m genişliğe sahip Trabzon Caddesi ve Hükümet Caddesinde yürütülmüştür (Şekil 3.1). Trabzon Caddesi iki kısımda değerlendirilmiştir. Valilik binası önünden başlayan tek yönlü trafik ve yaya bölgesi olarak düzenlenen 340 m'lik bölümü Trabzon Caddesi Yaya Bölgesi olarak isimlendirilmiştir.

Metot

Çalışma; etüt, veri toplama, analiz ve senteze dayalı peyzaj araştırma aşamalarından oluşmuştur. Çalışmada öncelikle literatür taraması gerçekleştirilmiş, konuya altlık oluşturmak üzere kuramsal çerçeve belirlenmiştir. Daha sonra veri toplama aşaması gerçekleştirilmiş, değerlendirmeye alınacak olan materyaller arazi gözlemleri ve literatür bilgileri ile saptanarak bu materyallerin fotoğrafları çekilmiştir.

Şekil 3.1. Araştırma alanının konumu (Google Earth, 2018'den yararlanılarak)

Veri analizi; estetik değerlendirme ve tasarım ölçütlerine göre gerçekleştirilmiştir. Estetik kelimesinin güzellik duygusu uyandıran anlamı nedeni ile değerlendirme ölçütleri uyum (renk uyumu, malzeme uyumu), özgün olma, bakım, işlevsellik, algılanabilirlik ve bütünlük olarak belirlenmiştir. Estetik değerlendirme ölçütlerinin belirlenmesinde (Aksu 1998; Çelik ve Açıksöz 2008; Korkut ve ark. 2010, Sağlık ve ark 2014; Ghorab 2015; Şişman ve Gültürk 2017)'den yararlanılmıştır.

Değerlendirme ölçütleri: **Uyum**; Kentsel donatı elemanlarının biçimleri, ölçüleri, renkleri ve doku özelliklerinin biri veya birkaçının uyumu, **Özgün olma**; kentsel donatı elemanları nitelikleri açısından kente özgü bir tasarım olma durumu, **Bakım**; işlevsel ve estetik olma durumunun iyi durumda olma durumu, **İşlevsellik**; bir diğer anlamıyla fonksiyon; işe yararlılık, kullanılabilirlik ya da amaca elverişlilik anlamında, **Algılanabilirlik**; kentsel

donatıların duygular ve duyular aracılığı ile algılanma durumu, **Bütünlük**; kentsel donatıların birbirleri ve kendi aralarında uyumlu olma durumu olarak değerlendirilmiştir. Daha sonra kentsel donatı elemanlarının analiz sonuçları değerlendirilmiş ve iyileştirilmesine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

BULGULAR

Bu çalışmada, kentsel donatı elemanları; cansız ve canlı olmak üzere iki genel kategoride; cansız kentsel donatılar kendi içinde altyapıya bağlı ve altyapıya bağlı olmayan olmak üzere kategorize edilmiştir.

Alt yapıya bağlı kentsel donatı elemanları

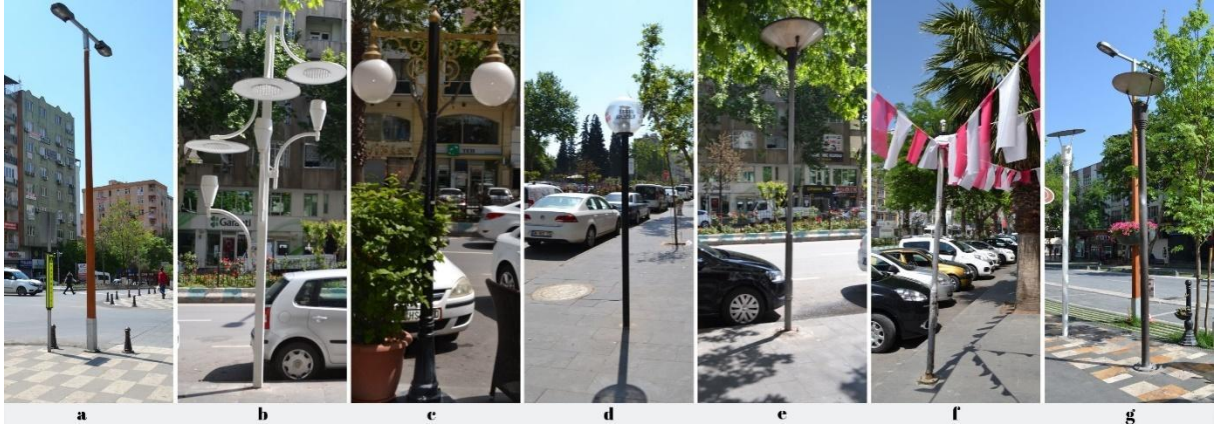
Aydınlatma Elemanları

Kentlerin güvenlik, estetik ve fonksiyonel amaçlarına hizmet eden kentsel donatıların ilk sıralarında aydınlatma elemanları yer almaktadır (Sağlık ve ark. 2014). Aydınlatma elemanlarının kullanılmasındaki temel amaç aydınlık bir yüzey oluşturmasının yanı sıra görsel konforun sağlanmasıdır. Kentlerin yetersiz aydınlatılması görsel performansı, konforu, güveni, görsel estetiği olumsuz etkilemektedir (Ünver, 2001; Çelik, 2013). Kentin dokusuyla uyumlu, kimliği yansıtan aydınlatma elemanı kullanımı mekânın estetiğini artırmakta ve kente anlam yüklemektedir.

Kahramanmaraş kenti Trabzon ve Hükümet Caddeleri, yaya yolunda ve refüjlerde kullanılan aydınlatma elemanları olarak irdelenmiştir. Her iki caddenin refüjde kullanılan aydınlatmalar, araç yolu aydınlatma için standartlara uygun olarak 30 m aralıklarla konumlandırılmış, işlev açısından zayıf, estetik ve özgün bir tasarım değildir.

Yaya yolunda yer alan aydınlatma elemanları aydınlatma işlevi dışında estetik amaçla kullanılmıştır. Trabzon Caddesinde yer alan ticari işletmeler, kendi aydınlatma elemanlarını kullanmaktadır. Ancak birbirleriyle uyumsuz ve farklı elemanların kullanılması bir karmaşaya neden olarak güzel bir duygu uyandırmakta kent estetiğini olumsuz etkilemekte, görüntü kirliliğine neden olmaktadır (Şekil 4.1b,c,d,e,f g). Aydınlatma elemanlarının özgünlüğü, nitelikleri ile diğerlerinden ayrılma durumu açısından değerlendirilmiş, kente özgü bir tasarım olmadığı belirlenmiştir.

Trabzon Caddesi Yaya Bölgesinde yer alan yaya ve araç yolu aydınlatma elemanları, standartlara uygun ölçüde, işlevsel, malzeme, renk olarak çevreyle uyumlu, diğer donatı elemanları ile bütünlük içerisindedir. Ancak kente özgün bir tasarım değildir (Şekil 4.1a).Hükümet Caddesinde ise yaya yolu aydınlatma elemanı bulunmamaktadır. Bu durum refüjde kullanılan aydınlatma elemanın işlev açısından yetersiz olmasına neden olmaktadır.

Şekil 4.1. Çalışma alanlarında yer alan aydınlatma elemanları

Otobüs Durakları

Kentlerde duraklar, insanları güneşten, soğuktan, rüzgârdan, yağmurdan ve yoğun trafiğin akışından koruyan; otobüslerin, indirme, bindirme, aktarma yaptıkları ve beklemeye hizmet eden donatı elemanlarıdır (Karababa, 1998; Çelik, 2013). Kentlerde otobüs, dolmuş gibi araçların geçiş noktalarına yerleştirilen donatı elemanları kullanıcılarına bilet satışı, oturma, duyuru, reklam ilanları, danışma gibi başka işlevleri yerine getirmelidir (Zülfikar, 1998). Duraklardaki reklam panoları gelen araç yönüne ve tasarımları haricinde ilave bir reklam panosu konulmamalıdır (Durmuş, 2008).

Araştırma alanı içinde toplam üç adet otobüs durağı bulunmaktadır. Bunlardan iki tanesi Hükümet Caddesinde (Şekil 4.2a,b), bir tanesi de Trabzon Caddesinde yer almaktadır (Şekil 4.2c,d,e). Otobüs durakları ölçü olarak standartlara uygun renk, çevre ve malzeme açısından uyumlu, algılanabilir, bakımlı ve bütünlüğü sağlamaktadır. Ancak otobüs seferleri ile ilgili bilgilendirme levhalarının, bilet satış yerinin, çöp kutusunun bulunmaması ve mekânsal olarak küçük olması nedeni ile işlevsel açıdan yetersizdir. Otobüs durakları özgün bir tasarım değildir (Şekil 4.2a.c).

Şekil 4.2. Çalışma alanında otobüs durakları

Çeşmeler

Bilinen ilk donatı elemanlarından çeşmeler, kent alanlarında insanların su gereksinimlerini karşılamak amacıyla yer alan kentsel donatı elemanlarıdır (Zülfiyar, 1998). Çeşmeler, yaya yollarının uygun yerlerinde, dinlenme alanlarında, insan ölçeğinde yer almalı, altyapısı sağlam ve hijyenik olmalıdır (Anonim, 1992).

Kahramanmaraş kenti tarihi sürecinde çeşmeler her zaman önemli bir yer tutmuştur ve bugün de bu eserler hâlâ önemini korumaktadır. Araştırma alanı içerisinde beş farklı tasarıma sahip yedi tane çeşme bulunmaktadır. Bunlardan yalnızca biri Hükümet Caddesinde yer almaktadır (Şekil 4.3a). Hükümet Caddesinde yer alan çeşme donatısı, malzeme olarak uyumlu olmamasına rağmen, mermer malzeme ile kaplanmış olması algılanabilirliği artırmaktadır. Ancak çeşme ölçüleri her yaşta bireyin kullanımına uygun olmaması ve yaya akışını engelleyecek şekilde konumlanmış olması işlevselliğini olumsuz etkilemektedir.

Trabzon Caddesinde yer alan çoğunluğu hayrat çeşmeleri ise farklı tasarımda, malzeme açısından kent dokusu ile uyumlu ancak birbirleri ile ölçü, tasarım ve malzeme uyumu bulunmamaktadır. Hayrat çeşmeleri kente özgü bir kullanım olmasına rağmen tasarım birlikteliğinin olmaması özgünlüğünü ve kent estetiğini olumsuz etkilemektedir (Şekil 4.3b,c,d,e,f). Trabzon caddesinde yer alan çeşmeler insan ölçeğinde olması nedeni ile işlevsel, ancak bakımsız olması toplum sağlığını ve kent estetiğini olumsuz etkilemektedir.

Şekil 4.3. Çalışma alanında yer alan çeşmelerden örnekler

Telefon kulübeleri

İletişim çağının getirisi olarak telefon kulübeleri artık pek rağbet edilmese de kentsel alanlarda kullanımı önemli ve gereklidir. Telefon kulübeleri, yaya sirkülasyonunu engellemeyecek şekilde konumlandırılmalı, görülebilir yerlere kaldırımın olabildiğince arka kısmına yerleştirilmelidir. Telefon kulübeleri birden fazla olacaksa birleşik olarak yerleştirilmeli, tasarımlarında şeffaf malzeme tercih edilmelidir (Durmuş, 2008).

Trabzon Caddesinde iki adet, iki farklı tip telefon kulübesi yer almaktadır (Şekil 4.4a,b). Kapalı ve yarı kapalı olan telefon kulübeleri, yaya sirkülasyonunu engellemeyecek şekilde duvar kenarına, diğeri ise yaya sirkülasyonunu engelleyecek şekilde konumlandırılmıştır. Telefon kulübeleri, diğer donatı elemanları ve birbirleri ile malzeme, renk ve ölçü olarak uyumsuz ve bütünlüğü sağlamamaktadır. Ayrıca bakımsız ve kirli görünüşleri kent estetiğini

olumsuz etkilemektedir. Telefon kulübeleri, insan ölçeğine uygun ve algılanabilir, ancak kente özgü bir tasarım değildir (Şekil 4.4a).

Hükümet Caddesinde ise bir adet yarı kapalı olan telefon kulübesi, yaya akışını engellemeyecek şekilde konumlandırılmıştır (Şekil 4.4c,d). İnsan ölçeğine uygun ve algılanabilir, ancak kente özgü bir tasarım değildir. Haberleşme işlevini sağlayacak özelliklerde olmasına rağmen teknolojik gelişmeler nedeni ile herkeste cep telefonlarının olması haberleşme işlevinin de çoğunlukla kullanılmamasına neden olmaktadır.

Şekil 4.4. Çalışma alanında yer alan üç adet telefon kulübesi

Satış birimleri

Yaya sirkülasyonunun yoğun olduğu yerlere, kavşak noktalarına, otobüs durakları, tren ve metro istasyonlarına, vapur iskelelerine ve parklardaki uygun köşelere yerleştirilerek, insanların hemen ulaşmak isteyeceği gazete-dergi, kitap, yiyecek-içecek satışının yapıldığı kentsel donatı elemanlarıdır (Zülfikar, 1998). Satış birimleri ulaşımı kolay ve yaya trafiğini engellemeyecek noktalara yerleştirilmeli, kendi alanlarından taşmaları ve çevrelerini işgal etmeleri önlenmelidir (Hacıhasanoğlu, 1991; Durmuş, 2008).

Araştırma alanı her iki cadde üzerinde birer adet satış birimi ve iki adet hizmet sağlayan donatı olmak üzere toplam dört tane bulunmaktadır (Şekil 4.5). Satış birimleri, insan ölçeğinde, algılanabilir, renk, çevre ve malzeme bakımından kentle uyumsuz, konumları yaya akışını engelleyen, bakımları yetersiz ve tasarımları kente özgü değildir. Trabzon Caddesinde yer alan ayakkabı boyama hizmeti veren birim (Şekil 4.5c) ise renk ve malzemesiyle uyumlu, ancak tasarımı özgün değildir. Taksi durağı ise tasarımıyla kent dokusuna uyumlu, bakımlı, algılanabilir ve nitelikleri ile farklı olması nedeni ile özgün çizgiler taşımaktadır (Şekil 4.5d).

Şekil 4.5. Çalışma alanında satış birimleri ve taksi durağı

Altyapı tesisleri bakım kapakları

Bakım kapakları, kentsel alanlarda gaz, şehir suyu, telefon, elektrik, kanalizasyon ve yağmur suyu gibi altyapıya bağlı tesisatların düzeneklerine ulaşmak ve bakımların yapılabilmesi için zemine yerleştirilen kapaklardır. Altyapı tesisleri bakım kapakları, hiçbir zaman kaldırımlar ve yaya yollarının genişliğini daraltacak şekilde düzenlenmemelidir ve yürüyüş aksı üzerinde kot farkı oluşturacak şekilde konumlandırılmamalıdır (Güner, 2015).

Araştırma alanı içerisinde kullanılan bakım kapakları arasında, renk, malzeme uyumu ve bütünlüğü bulunmamakta kent estetiğini bozmaktadır. Zemin malzemesi ile uyuşmayan çevresi beton malzeme ile kapatılmış, bakım kapakları bakımsız, yürüyüş aksı üzerinde kot farkı oluşturacak şekilde konumlandırılmış ve özgün bir tasarıma sahip değildir (Şekil 4.6).

Şekil 4.6. Çalışma alanında mevcut altyapı tesisleri bakım kapakları

Bilgi iletişim ve reklam panoları

Kentsel alanda insanların yoğun olduğu kısımlarda, alışveriş ünitelerinin ve firmaların tanıtım ve reklamı için üzerinde amblem ve adların yazılı olduğu, yerel yönetimlerin veya özel kuruluşların yaptırdığı ve kiraya verilen donatı elemanlarıdır (Çelik, 2013). Bilgilendirme ve yönlendirme levhaları anlatım sadeliği, kullanımı ve imalatı kolay, amacına uygun, standart ölçülerde, çevreyle ve birbirleriyle uyumlu ve yerleştiği alana göre tek tipte olmalı ve konumlandırılmalarında tasarım ilkeleri dikkate alınmalıdır (Yıldırım, 2011).

Trabzon ve Hükümet Caddelerinde özel kuruluşlara ait reklam panoları çeşitli renk, malzeme, ölçü ve dokuda, aralarında bir uyum bulunmamaktadır (Şekil 4.7a,b). Reklam panoları, kaldırım akslarında, refüjlerde duvar üzerinde billboard olarak üç farklı tipte farklı büyüklüklerde tasarlanmıştır (Şekil 4.7c,d,e).

Ayrıca bina cephelerinde kullanılan reklam panoları, gelişigüzel, farklı ölçü renk ve tasarımda olması nedeni ile uyumsuz ve kente özgü bir tasarım değildir (Şekil 4.7f). Bütün reklam panoları kent dokusunu ve estetiğini olumsuz etkilemektedir. Kent estetiğinin sağlanmasında tasarım ilkelerinin dikkate alınması, yerleştirildiği alana göre tek tipte panoların kullanılması önemlidir.

Şekil 4.7. Çalışma alanında tespit edilen reklam pano donatılarından birkaçı

Alt yapıya bağlı olmayan kentsel donatı elemanları

Zemin kaplamaları

Bu bağlamda zemin kaplamalarının işlevleri; kullanım ile ilgili aşınmaya karşı koymak, alt zemini korumak, üzerine gelen yükleri zemine aktarmak, uzun ömürlü, kaymayan ve hava koşullarına dayanıklı bir yüzey oluşturmak, biçimlenişi ve deseni ile yayalara yön gösterme, vurgulama, farklı işlevlere sahip alanları tanımlamak, çevre karakterini yansıtacak, yapıları ve mekânları birbirine bağlayacak çekici bir görüntü oluşturma şeklinde sıralanabilir (Feyizoğlu, 2008).

Trabzon Caddesi Yaya Bölgesinde zemin, çevre ile uyumlu, estetik, işlevsel ve tasarım ilkelerine uygun olarak tasarlanmıştır (Şekil 4.8a,b). Bisiklet yolu farklı renk ve sınırlayıcılar ile oluşturulmuştur, ancak algılanabilirliği düşüktür (Şekil 4.8c).

Trabzon ve Hükümet Caddelerinde kaldırımlarda zemin olarak bazalt malzeme kullanılmıştır. Araç yolu zemini ile aynı renk olması uyumlu olmasına rağmen, vurgu ve yön verici fonksiyonu bulunmamaktadır.

Hükümet Caddesinde ise zemine yol hizasını belirleme ve bina girişlerini vurgulamak amacıyla krem renkte kesme taş ile hareket kazandırılmış, ancak bozulmalar kent estetiğini olumsuz etkilemektedir (Şekil 4.8d,e). Ayrıca rampa ve görme engellilerin yönlendirmesini sağlayan iz taşlarının sürdürülebilir olmadığı belirlenmiştir.

Şekil 4.8. Çalışma alanlarından zemin kaplama örnekleri

Sınırlandırma elemanları

Kentsel mekânlarda sınırlandırma elemanları, insan trafiğinden çok, araç trafiğinin görsel engel oluşturmadan kontrol altında tutulmasını sağlayan düzenleme elemanlarıdır. Bu donatı elemanları görsel ve fonksiyonel amaçlarla; yaya trafiğini aksatmadan araçların belli alanlara girişini engellemek, kullanım alanları ayırmak, kentsel mekân döşemesinde birbiri ardınca tekrarlanan düşey vurgu elemanları oluşturmak gibi amaçlarla kullanılmaktadır (Sancak, 2009).

Araştırma alanını oluşturan Trabzon Caddesinde donatı elemanlarının kullanımında; kompozit, beton ve plastik malzemeden sınırlayıcılar yaya ve araç trafiğini ayırmak amacıyla kullanılmaktadır (Şekil 4.9a,b,c). Hükümet Caddesinde farklı malzeme ve model sınırlandırma elemanları arasında uyum, bütünlük bulunmamaktadır. Ayrıca algılanabilir ve özgün bir tasarım değildir (Şekil 4.9d,e,f). Özellikle delinatörün araçların akışını yönlendirmek amacıyla çok fazla kullanılması kent estetiğini olumsuz etkilemektedir (Şekil 4.9f).

Şekil 4.9. Çalışma alanında yer alan sınırlandırma elemanları

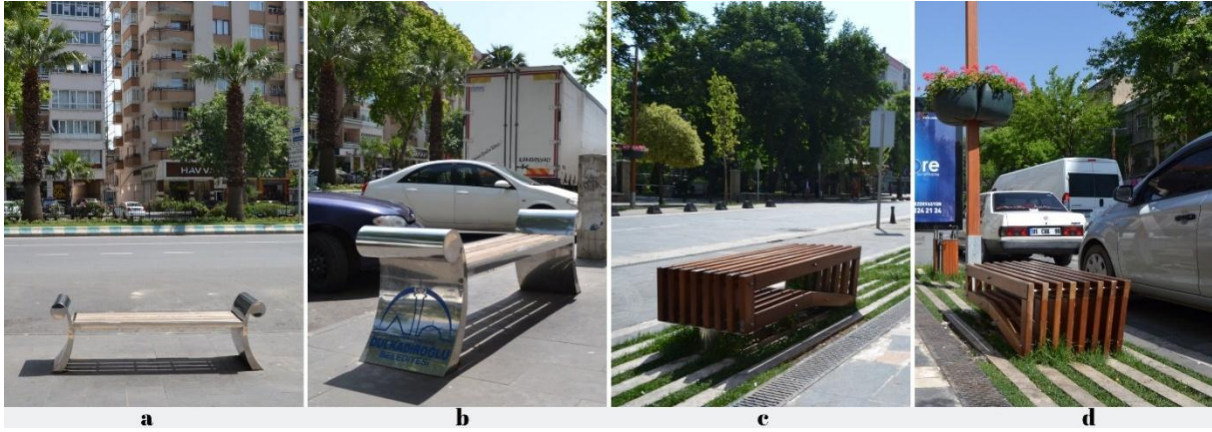
Oturma elemanları

Kentsel alanlarda insanların daha çok vakit geçirmesiyle dış mekânların, sadece dolaşım kanallarından uzak, uzun süre vakit geçirmeye uygun ve daha konforlu alanlar elde etmek için en önemli donatı elemanlarını oturma birimleri oluşturmaktadır. Oturma elemanları çevresel faktörlerin; rüzgâr, yağmur, güneş, gürültü gibi rahatsız edici etkileri ve araçların

sıçratabilecekleri çamur ve sulardan korunacak şekilde, yaya trafik akışını ve oturanları rahatsız edecek konumlara yerleştirilmemelidir (Anonim, 1992; Durmuş, 2008). Oturma elemanları uzun ömürlü, bakımının kolay, dış koşullara, fiziksel etkilere ve darbelere dayanıklı olmalıdır. Oturma elemanlarının görsel açıdan göze hoş görünecek şekilde, çevresi ve diğer kent mobilyaları ile uyumlu olması beklenmektedir. Ayrıca oturma elemanları, aydınlatma elemanları, çöp toplama elemanları ve çiçek kasaları ile bir bütün oluşturmalıdır (Feyizoğlu, 2008)

Trabzon caddesinde yer alan iki tip oturma elemanlarından birincisi; sırsız ve kolçaklı kaldırım aksı boyunca düzensiz, belirli bir ritim ve denge olmadan konumlandırılmıştır. Ahşap ve paslanmaz çelik, malzeme uyumu bir bütünlük oluşturmaktadır (Şekil 4.10a,b).

Trabzon Caddesi Yaya Bölgesinde yer alan ikinci tip oturma birimi sabit ve kolçaksız bank grubundadır (Şekil 4.10c,d). Donatılar, tekrar ve sıralı ritim ile aydınlatma, çiçek kasaları ve çöp kutuları ile uyumlu bir bütünlük içerisinde bulunmaktadır ancak konum olarak park eden araçlara yakın olması nedeni ile uygun değildir (Şekil 4.10d).

Şekil 4.10. Çalışma alanında mevcut oturma birimleri

Bitki kasaları

Kentsel alanlarda yeşil dokuyu artırmak için yer alan bitki kasaları aynı zamanda, mekânları sınırlamak, farklı yapıdaki mekânları birbirinden ayırmak ve istenmeyen geçişleri sınırlandırmak amacıyla da kullanılabilir. Bitki kasaları, buldukları mekân ile ölçü, biçim ve malzeme açısından bütünlük sağlamalıdır. Tasarımlarında basit görünümlü ve sağlam olmalı, aynı zamanda aşırı soğuklardan, bitkinin kök gelişiminden ve vandalizm etkilerinden zarar görmeyecek yapıda olmalıdır.

Bitki kasaları yaya-taşit sirkülasyonunu engellemeyecek şekilde ve bitkilerin ışık, sıcaklık, güneş gibi ihtiyaçları ve aşırı rüzgârlardan etkilenme durumları dikkate alınarak konumlandırılmalıdır.

Araştırma alanlarından Trabzon Caddesinde yerel yönetimin dört farklı tip bitki kasası bulunmaktadır (Şekil 4.11a,b,c). Şekil 4.11a'da yer verilen paslanmaz çelik ve ahşap modelde, oturma birimleriyle malzeme açısından bütünlük oluştursa da, tasarımlarında özgünlük bulunmamaktadır. Kaldırım aksı boyunca gelişigüzel konumlandırılmış donatılar, yaya sirkülasyonuna engel olmakta ve bir düzen içerisinde olmadığından kentin estetik unsurlarını bozmaktadır (Şekil 4.11a).

Trabzon Caddesi yaya bölgesinde bulunan bitki kasaları ise, renk, malzeme ve çevre ile uyum ve bütünlük içerisindedir, ancak özgün bir tasarıma sahip değildir (Şekil 4.11b,c). Aydınlatma elemanlarında yer verilen bitki kasaları ve sepet formlu bitki kasaları, malzeme, renk ve çevre ile uyumlu ve algılanabilir durumdadır (Şekil 4.11b). Cadde üzerinde tüzel kişilerin işyerleri önünde konumlandırılan saksılar kent estetiğini olumsuz etkilemektedir (Şekil 4.11d).

Hükümet Caddesinde yer alan bitki kasası, tek model olup, sınırlandırma elemanı görevi görmekte ve özgün tasarımı olmadığı için estetik bir değeri bulunmamaktadır (Şekil 4.11e).

Şekil 4.11. Çalışma alanlarında yer alan bitki kasası donatıları

Çöp kutuları

Kentlerimiz için tehlike oluşturan çöp sorununun çözümü ise, iyi tasarlanmış kaliteli malzemeden üretilmiş, doğru yerleştirilmiş ve iyi kullanılan çöp kutularının kullanımı ile mümkündür. Güvenlik ve estetik açıdan sakınca oluşturmaması için kapaklı ve tekerlekli çöp konteynırları meydanlara ve yayalaştırılmış alanlara, engelli birey geçişlerini engellemeyecek şekilde özellikle rampa geçişlerine yerleştirilmemelidir. Çöp kutuları işlevsel nitelikli ve kolay erişilebilir ve fark edilebilir durumda olmalı, en çok gereksinim duyulacak noktalara özenli bir şekilde konumlandırılmalıdır (Feyizoğlu, 2008; Durmuş, 2008).

Trabzon Caddesinde üç tip (Şekil 4.12a,b,c) ve Hükümet Caddesinde iki tip (Şekil 4.12d,e) çöp kutusu olmak üzere dört farklı model saptanmıştır. Kullanılan renk, malzeme ve model birbirinden farklı olması, aynı aks üzerinde konumlu olması görsel algıyı ve kent estetiğini olumsuz etkilemektedir. Alanda bulunan her birinin oldukça bakımsız ve vandalizmden oldukça zarar görmüş olması, görsel kirlilik ile hijyen açısından olumsuz bir etki oluşturmaktadır (Şekil 4.12).

Şekil 4.12. Çalışma alanında yer alan çöp kutuları

Ağaç altı ızgara ve koruyucular

Ağaç altı ızgara ve koruyucuların zemin kaplaması ile uyumlu ve ağacın gelişimine olanak verecek aralıklarda yer almalarına ve aynı zamanda hem sağlam hem de estetik olmalarına dikkat edilmelidir. Ağaç köklerinin gerekli besinlerini tam olarak almasını sağlayan, estetiği artırarak görsel zenginlik kazandıran donatılardır (Aksoy, 2006).

Trabzon Caddesinde yer alan farklı model ve malzemeden ızgara donatıları bütüncül ve uyumlu değildir (Şekil 4.13a,b,c,d). Muhtelif yerlerde prekast ızgara kullanılırken, bazı yerlerde bordür taşı kullanılmıştır (Şekil 4.13a,b). Bordür taşı ağaç köklerinin hava almasını sağlayacak şekilde uygulanmadığı için işlevsel değildir (Şekil 4.13.b).

Trabzon Caddesi Yaya Bölgesinde ise ağaç altı ızgara olarak çelik ızgara ve kaldırım taşının kullanılması uyumludur, ancak hem özgün bir tasarım değildir hem de ağaç köklerinin hava almasını sağlayacak genişlikte olmadığı için işlevsel değildir (Şekil 4.13c,d).

Hükümet Caddesinde prekast ızgara kullanılmış olup, bordür taşı ızgara donatıları estetik ve bakım açısından daha iyi durumda olduğu gözlenmiştir (Şekil 4.13e, f).

Şekil 4.13. Çalışma alanlarında mevcut ağaç altı ızgaralardan örnekler

Sanatsal objeler

Sanatsal objeler, doğayla ilişkiyi sağlayan, çevreyi, insanı, insanın bakış açısını, duygu ve düşüncelerini değiştiren bir işlevi yerine getirmektedir (Çelik, 2013). Ayrıca bu iletişimsel işlevinin yanında insanların duygu ve hayal gücünü besleyici, eğitici, bilgilendirici özellikler de barındırmaktadır. Bir odak noktası oluşturmak, ilgi çekmek, insanlara mesaj vermek gibi amaçlarla oluşturulan plastik sanat objelerinin algılanması için doğru konumlandırılması önem taşımaktadır.

Araştırma alanını oluşturan Trabzon Caddesinde üç ayrı sanatsal obje; kentin kurtuluşunu sembolize eden heykel, dondurma külahı ve keçi figürü bulunmaktadır. Dondurma külahı ve keçi figürü Kahramanmaraş dondurması ve hammaddesi keçi sütün temsil etmesi nedeni ile kent kimliğini yansıtmakta ve kentin sahip olduğu özellikleri vurgulayan özgün, çevreyle uyumlu ve algılanabilir donatı elemanlarıdır (Şekil 4.14).

Şekil 4.14. Çalışma alanında kentin kültürel değerlerini yansıtan sanatsal objeler

Canlı kentsel donatı elemanları (doğal örtü elemanları)

Kentsel mekânlar, canlı bir organizma olarak kabul edildiğinde, cadde, bulvar ve refüjler kentsel yaşamı kolaylaştıran ve çeşitli etkinliklere imkân sağlayan kentin can damarlarıdır. Planlı gelişen kentlerde yollar kentin iskeletidir ve kentlerin gelişim aksını belirler. Özellikle kent girişleri kentlerin prestij alanları kabul edildiğini bildiren Aslanboğa (1997), kente ilk kez gelen kişi, kentle ilgili ilk izlenimlerini burada edinmesi nedeniyle yol ağaçları bu konuda önemli bir rol oynar (Küçük ve Gül, 2005). Canlı kentsel donatı bitkilerinin seçiminde doğal türler tercih edilmeli, bitki bakımları düzenli yapılmalıdır.

Trabzon Caddesi araştırma alanında kaldırımlarda en çok kullanılan bitkilerden *Platanus orientalis* L. (Çınar ağacı) olduğu saptanmıştır. Ayrıca, Kahramanmaraş'ın doğal bitki türü olması, Kahramanmaraş'ın farklı bölgelerinde anıt çınar ağaçlarının (Uzun ve ark. 2011) bulunması, geçmişten bugüne kullanılan bir tür olması nedeni ile kentin kimliğini yansıtmakta, alle olarak kullanımı kent mekânlarını tanımlamakta ve vurgulamaktadır. Orta refüjde yer alan bitki türleri kent alanına olumlu görsel etki yaratırken, araç kullananların görüşlerini etkilemeyecek özelliklerde uygulandığı görülmektedir.

Genel olarak her iki cadde üzerinde ve orta refüjlerde *Sophora japonica* (Japon soforası), *Ligustrum ovalifolium* 'Aureum' (Ağaç ligustrum), *Melia azedarach* (Tesbih ağacı), *Fraxinus angustifolia* (Dişbudak), *Acer negundo* (Dişbudak yapraklı akçaağaç), *Cupressus*

sempervirens 'horizontalis' (Dağınık servi) *Lagerstroemia indica* (Oya ağacı), *Rose sp.*(Gül), *Washingtonia filifera* (Palmiye), *Ailanthus altissima* (Kokarağaç), *Pinus brutia* (Kızılcım), *Laurus nobilis* (Defne), *Cercis siliquastrum* (Erguvan), *Robinia pseudoacacia* 'Umbraculifera' (Top Akasya) kullanılan bitki türleridir (Şekil 4.15a). Ancak doğal bitki örtüsünde yer almayan yabancı bir tür olması ve iklim koşullarının da uygun olmaması nedenleriyle *Washingtonia filifera* (Palmiye) türünün kent merkezinde kullanımı kimliği yansıtmamaktadır (Şekil 4.15b).

Şekil 4.15a. Trabzon Caddesinde yer alan bitki materyalleri

TARTIŞMA

Araştırma alanında bu kapsamda yapılan ilk çalışma olması araştırmanın önemini ortaya koyması açısından önemlidir. Kahramanmaraş örneğinde yapılan bu çalışma farklı illerde yapılan çalışmalar ile çıkış noktaları (Eşen, 2007) ve değerlendirme ölçütleri açısından (Akyol, 2006; Yıldırım, 2011; Ghorab, 2015; Şişman ve Gültürk, 2017) ile benzerlik göstermektedir. Eşen, (2007)'nin kent kimliğini etkilediğini ortaya koyduğu çalışmadan hareketle özgünlük ölçütü kullanılmıştır. Ancak (Akyol, 2006; Yıldırım, 2011; Ghorab, 2015) ile kentsel donatıların tasarım ilkelerine göre tasarlanması, işlevselliği ve estetik ölçütlere göre Şişman ve Gültürk (2017) ile kent estetiğini algılanabilirlik, özgün olma, uyum ve bakım ölçütlerini kullanarak değerlendirmesi noktasında benzerlik bulunmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma sonucunda kentsel donatı elemanlarının estetik ve tasarım ilkeleri (uyum, bütünlük, özgün olma, vurgu, tekrar vb) dikkate alınmadığı, bu durumun kent estetiğinde karmaşa ve görsel kirliliğe neden olduğu ve sanatsal objeler dışında kentsel donatıların özgün olmadığı ve kente kimlik kazandırmadığı belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarından hareketle Kahramanmaraş kentinde yer alan kentsel donatılara yönelik öneriler 3 başlık altında geliştirilmiştir:

Estetik ve tasarım kriterleri açısından öneriler

Kent bütününde yer alan kentsel donatılar standartlara uygun, malzeme ve renk açısından çevre ve birbirleri ile uyumlu, bütünlüğü sağlayan ve özgün tasarıma sahip olmalıdır. Malzeme renk açısından çevre ile uyumları ve tasarım ilkelerinin (ritim, tekrar, vurgu vb.)

kullanılması kent estetiğini olumlu etkileyecektir. Kahramanmaraş Trabzon Caddesi ve Hükümet Caddesinde yer alan kentsel donatı elemanlarından;

- Aydınlatma elemanları, yeni düzenlenen alanda tasarım kriterlerine uygun olmasına karşı diğer alanda bulunan aydınlatma elemanları ile bütünlük oluşturmamaktadır. Ayrıca ticari işyerlerine ait aydınlatmalar kentin estetiğini bozmaktadır. Dolayısıyla aydınlatma elemanları arasında tasarım birlikteliği olacak şekilde tasarlanmalı ve diğer aydınlatma öğeleri kaldırılmalıdır. Estetik olarak birbirleri ve çevre ile uyumlu, kente özgü bir tasarıma sahip olmalıdır.
- Oturma birimleri, tasarım açısından kullanılan malzemelerle uyumlu olduğu saptanmıştır. Ancak diğer donatı elemanları ile tasarım birlikteliğinin oluşturulması kent estetiğini olumlu etkileyecektir.
- Çöp kutularının birbirinden farklı tasarımlarının bir alan içerisinde kullanılması kent görünümlerini bozmakta algı karmaşası yaratmaktadır. Kente özgü bir tasarım modeli oluşturularak bütünlük sağlanmalıdır.
- Sınırlandırma elemanları ve saksıların bütünlük içerisinde değerlendirilmesi ve tasarlanması uygun olacaktır. Sınırlandırma elemanlarının bütünlüğü tek tipe indirgenerek sağlanmalı ve delinatörün sık kullanılması önlenmelidir. İşyerleri ve tüzel kişiler tarafından işyerleri önlerinde konumlandırılan saksılar uyumsuzdur ve kaldırılması kent estetiği için önemlidir.
- Otobüs durakları, bilet satış yeri, danışma, çöp kutusu ve satış birimleri ile birlikte tasarlanmalıdır. Kente özgü bir tasarıma sahip olmalıdır.
- Çeşmelerin tasarım açısından yeniden gözden geçirilmesi ve bundan sonra yapılması düşünülen çeşmeler için bugünden tasarım ilkeleri belirlenmesi uygun olacaktır.
- Satış birimleri kent dokusu ve kimliğini yansıtmalı, çevreyle uyumlu olarak tasarlanmalıdır. Satış birimleriyle entegreli oturma bankı ve çöp kutusuna yer verilmelidir.
- Reklam panoları arasında bir bütünlük bulunmamakta, çeşitli renk, malzeme, ölçü ve dokularda oldukları görülmektedir. Bu donatılarda yapılacak planlama ve tasarım çalışmaları ile tüm kent caddelerinin daha kimlikli hale getirilmesi mümkündür. Cephelerde yer alan reklam panolarının, bir düzen içinde ve tek tip olmalıdır. Ayrıca bina cephelerinde yer alan reklam panolarına yasal düzenlemeler ile bir sınır getirilmelidir. Cephelerde sadece dükkân ve satış mağazalarının reklam panolarına belirlenen standartlarda olmak kaydı ile izin verilmelidir. Cephelerde yer alan reklam panoları bina girişlerinde yer verilmelidir.
- Telefon kulübeleri, kente özgü tasarlanmalı ve kendi aralarında uyum ve bütünlük sağlanmalıdır.

İşlevsel açıdan öneriler

- Kentsel donatıların tasarım ve estetik olarak değerlendirilmesini yanı sıra işlevselliği dikkate alınmalıdır. Bazı donatılar işlevlerine göre birlikte tasarlanmalı ve yerleştirilmelidir;

- Aydınlatma elemanları, ışık verme işlevi için yeterli sayıda yerleştirilmeli ve bakımları düzenli yapılmalıdır. Özellikle işlevsellik açısından Hükümet Caddesi üzerindeki aydınlatma elemanlarının sayıları artırılmalı, aydınlık ve konforlu bir bulvar algısı oluşturulmalıdır.
- Otobüs durakları, mekânsal açıdan yeterli sayı ve büyüklükte olmalıdır. Ayrıca duraklarda yeterli bilgilendirme levhalarının olmaması da işlevselliği etkilemektedir. Durağın ismini yazan tabela ve otobüslerin zaman çizelgesi her durakta yer almalıdır.
- Telefon donatıları yerine günümüz koşullarına uygun bilgisayar ve internet şarj donatıları yeterli sayı ve kapasitede yer almalı ve kentsel donatıların konumları da işlevine uygun yerleştirilmelidir.
- Oturma elemanlarının konumlandırılmasında ritim, denge, uyum gibi ölçütler dikkate alınmalı, yaya sirkülasyonu ve araçların kapılarının açılmasını engellemeyecek şekilde yerleştirilmelidir.

Bakım için öneriler

- Kentsel donatı elemanlarının bakımları düzenli aralıklarla yapılmalıdır. Kırılmış, paslanmış donatı elemanları tamir edilmeli ya da yenileri ile değiştirilmelidir. Bu durum bakım, estetik ve hijyen açısından önemlidir.
- Çeşmelerin bakım, drenaj ve temizliği, çeşmelerin planlaması ve uygulamasında dikkate alınarak kentin estetiği ve sağlığını olumsuz etkilememelidir. Drenaj altyapısı, bakımı ve temizliği düzenli yapılmalıdır.
- Zemin kaplamaları için görsel ve estetik bir değer taşıyan sağlam ve dayanıklı malzemeler tercih edilmelidir. Bozulma olan yerler onarılmalı kent kullanıcıları için tehdit oluşturmamalı ve kent estetiğini bozmamalıdır.
- Çöp kutuları yeterli sayıda yerleştirilmeli, çöp kutularının çöpleri saklayacak şekilde ve tek tip tasarlanmalı ve çöplerin zamanında toplanmasını sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır. Bakımsız ve vandalizmden etkilenmiş çöp kutuları yenilenmeli kentin sağlığı ve görselliği için son derece önem verilmesi gereken konudur.
- Altyapı ve bakım kapakları ve tüm zemin kapaklarının bakım ve onarımları zamanında yapılmalıdır. Bakım kapaklarının zemin ile hemzemin olması sağlanarak olası kazalar önlenmelidir.
- Canlı kentsel donatıların bakımları budama, havalandırma, çapalama, gübreleme ve sulama gibi bakımları zamanında ve düzenli yapılmalıdır. Canlı donatıların araştırma alanında düzenli bakımları ile ilgili sıkıntı görülmemektedir.

Sonuç olarak kentsel donatılar kent estetiği ve kimliği üzerinde oldukça etkilidir. Kentsel donatıların tasarımı, kullanımı, bakım ve onarımlarında estetik ve işlevsel değeri ile özgünlüğü dikkate alınmalıdır. Kentsel donatıların kent kimliği ve estetik değeri için yerel yönetimlerin kendi aralarında ve kamu kurumları ile işbirliği ve dil birlikteliğini sağlaması önemlidir.

TEŞEKKÜR

Bu çalışma, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Koordinatörlüğü'nün 2017/4-7 YLS nolu projesi tarafından desteklenmiştir.

YAZAR KATKILARI

Esra Bayazıt: Arazi çalışmaları, şekillerin düzenlenmesi, makale yazımına katkı sağlama.
Şule Kısakürek: Araştırmayı kurgulama ve yönetme, makale yazımı.

AÇIKLAMA

Bu makale Esra Bayazıt'ın yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

KAYNAKLAR

- Aksu, V. (1998). Kent mobilyalarının yer aldıkları mekânlara etkileri üzerine-Trabzon kenti örneği-bir araştırma. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış).
- Aksu, Ö. V. (2012). Kent mobilyaları tasarımında özgün yaklaşımlar. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2(6), 373-386.
- Akyol, E. (2006). Kent Mobilyaları Tasarım ve Kullanım Süreci, İstanbul Teknik Üniversitesi. Fen Bilimleri, Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış), *İstanbul*.
- Anonim, (1992). Kentsel Tasarım Kılavuzu 2, Y.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, İstanbul
- Aslanboğa, İ. (1997). Kentlerdeki yol ve meydan ağaçlarının işlevleri, Ağaçlamanın planlanması, uygulanması ve bakımlarıyla ilgili sorunlar. *Kent ağaçlandırmaları ve İstanbul*, 96.
- Başal, M., Memlük, Y., & Yılmaz, O., (1993). *Peyzaj Konstrüksiyonu*. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayın No:1322, Ankara, 170s.
- Çelik, E., (2013). Esenyurt İlçesinde Yapılan Peyzaj Uygulama Çalışmalarının Yapısal Peyzaj Ve Kent Mobilyaları Açısından İrdelenmesi. Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi, Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış), 222s.
- Çelik, D. & Açıksöz, S. (2008). Tarihi Kentlerde Kent Estetiği Kaygısı: Bartın Örneği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 10 (14), 57-65.
- Dascalu, D.M. (2011). Landscape Effects of Urban Furniture Textures. *Bulletin UASVM Horticulture*, 68(1) Print ISSN 1843-5254; Electronic ISSN 1843-5394
- Durmuş, Ç. (2008). *İstanbul Kent Mobilyaları Üzerine Bir Araştırma*. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programı, Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış), 107s.
- Erdoğan, E., (2006). Çevre ve Kent Estetiği. *ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 8(9), 68–77.
- Eşen, Ö, S. (2007). Kentsel Donatı Elemanlarının Çevresel İmge Üzerine Etkileri: *Kuşadası Sahil Bandı Örneği*. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı

- Anabilim Dalı, İzmir, 214s.
- Güner, E., (2015). Kent Kimliği İlişkisi Bağlamında Kent Mobilyaları Sultanahmet Meydanı Örneği. Arel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış), 160s.
- Google Earth (2018). Google Earth Uydu Görüntüsü <https://earth.google.com/web>, Erişim tarihi: 05.05.2018
- Feyizoğlu, S., (2008). Kent Mobilyalarının Kentsel Mekânlarda Yeri ve Oluşum Süreçlerinin İrdelenerek Sınıflandırılması. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış), 97s.
- Ghorab, P. (2015). *Kent Mobilyalarının Temel Tasarım İlkelerine Göre Değerlendirilmesi*. İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimarlık Programı, Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış), 90s.
- Hacıhasanoğlu, I., (1991). *Kent Mobilyaları*. Teknografik Matbaacılık, İstanbul.
- Kır, İ. (2009). Kent Meydanlarının Kent Kimliği Üzerine Etkileri; İzmir Örneği. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış), 78s.
- Kuter, N., & Kaya, Z. (2019). Kentsel Donatı Elemanlarının Peyzaj Mimarlığı Açısından Değerlendirilmesi: Çankırı Örneği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*. 21(1), 81-96.
- Küçük, V. & Gül, A. (2005). Isparta Kent İçi Yol Ağaçlandırmaları Üzerine Bir Araştırma (A Study on the Street Trees in Isparta City). *Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(3), x-x.
- Lynch, K., (1960). The Image of the City, *The MIT Press*, Cambridge, 215s.
- Sağlık, A., Sağlık, E., & Kelkit, A. (2014). Kentsel Donatı Elemanlarının Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi: Çanakkale Kent Merkezi Örneği, 1. *Uluslararası Kentsel Planlama-Mimarlık-Tasarım Kongresi, Kocaeli, Türkiye*, 8-11.
- Sancak, A. (2009). Kentsel Mekân Kimliğinin Oluşumunda Kent Mobilyası Tasarım Kriterlerinin İrdelenmesi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Bölümü, Anasanat Dalı, İstanbul.
- Şişman, E. E., & Gültürk, P. (2017). Kent Mobilyalarının Kent Estetiğine Katkısı. *International Multidisciplinary Conference (IMUCO), Antalya*, 369-377. <https://www.researchgate.net/publication/312587607>
- Suher, H., Ocakçı, M., & Karabay, H., (1996). İstanbul Metropolitan Kent Planlama Sürecinde Kent Kimliği ve Kent İmgesi. *İstanbul 2020 Sempozyumu*, 58.
- Özer, S., Aklibaşında, M., & Zengin, M., (2010). Erzurum Kenti Örneğinde Kullanılan Kuşatma Elemanlarının Kent İmajı Üzerindeki Etkileri. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 7(2), 123-130.
- Uzun, S. P., Bozali, N., & Sivrikaya, F. (2011). Kahramanmaraş'ın Tarihine Işık Tutan Anıt Ağaçlar. *KSÜ Doğa Bilimleri Dergisi*, 14(2), 43-51.
- Ünver, R. (2001). İç Mekânda Gölgelemlerin Düzenlenmesi. *Tasarım Dergisi, İstanbul*.
- Yıldırım, C. (2011). Antalya kenti içindeki parklarda yer alan donatı elemanlarının estetik ve fonksiyon açısından değerlendirilmesi. Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış).
- Zülfikar, C., (1998). Kent Mobilyalarının Kullanım İlişkileri. *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış)*, 246s.